

Verksamhetsmodell för att ingripa i hatretorik

Helsingfors

Verksamhetsmodell för yrkesutbildade personer vid
Helsingfors stad för att identifiera hatretorik och ingripa i den.

Innehåll

Vad är hatretorik?

Vem kan hatretorik riktas mot?

Vilka följder har hatretorik?

Varför ska man förebygga hatretorik?

Som stöd för diskussion

När du misstänker hatretorik

Hatretorik riktad mot yrkesutbildade personer

Hatretorik på nätet

Hatbrott

Lagstiftning

Hur ingriper man i hatretorik?

Material till personer som möter hatretorik

Källor

Helsingfors

Det är en yrkesutbildad persons plikt att ingripa i situationer med hatretorik. Lagstiftningen ålägger ansvar för att skapa en trygg verksamhetsmiljö och förebygga diskriminering.

Yrkesutbildade personer ska även ingripa i hatretorik riktad mot små barn med beaktande av barnets eller den ungas ålder.

Den yrkesutbildade personen kan be en kollega i sin arbetsgemenskap om hjälp i situationen. Hela arbetsgemenskapen ansvarar för att ingripa.

Säg NEJ till hattal -videon

Vad är hatretorik?

Det finns ingen entydig definition för hatretorik. Hatretorik är inte nödvändigtvis ordagrant hatiskt prat, utan hatretorik kan vara kallt och rationellt. Man ska också notera att alla tillspetsade diskussioner inte är hatretorik.

Det typiska för hatretorik är att den kränkande kommunikationen riktas mot en persons eller grupps så kallade **egenskap, som de inte själva kan påverka**, till exempel den antagna eller verkliga etniska eller nationella bakgrunden, religiösa övertygelsen eller livsåskådningen, sexuella läggningen, det (antagna) könet, könsidentiteten, könsuttrycket, åldern, språket eller kroppens funktionsförmåga.*

Vad är hatretorik?

Kommunikationen kan vara tal, texter, bilder, symboler, musik, teckningar eller filmer. En betydande del av hatretoriken sker nuförtiden på internet.

Hatretorik kan berättigas med humor ("det var bara ett skämt") eller med yttrandefriheten, men ingendera berättigar till hatretorik.

Den finländska lagstiftningen skyddar bland annat integritetsskyddet, religionsfriheten, trosfriden, mot hets mot folkgrupp, ärekränkningar, olagliga hot och diskriminering.

Man måste emellertid förstå hatretoriken på ett bredare plan än dess juridiska betydelse. Hatretorik är kränkande och diskriminerande beteende i vilket man måste ingripa på samma sätt som i mobbning, våld eller annat osakligt beteende.

Vem kan hatretorik riktas mot?

Hatretorik kan riktas mot en grupp eller individ. Hatretoriken riktas mot en viss egenskap, såsom personens antagna eller verkliga etniska eller nationella bakgrund, religiösa övertygelse eller livsåskådning, sexuella läggning, kön, könsidentitet, könsuttryck eller funktionsnedsättning.*

Även yrkesutbildade personer kan vara föremål för hatretorik. Till exempel personer som hör till minoritetsgrupper eller personer som arbetar med olika minoriteter kan utsättas för hatretorik med koppling till arbetet. **

Vem kan hatretorik riktas mot?

Helsingfors

Obs! Även en yrkesutbildad person kan göra sig skyldig till hatretorik. Yrkesutbildade personer måste även ta ansvar för hur de i arbetsgemenskapen talar inför kolleger eller klienter/ studerande. När man talar om olika saker får man inte använda etnisk profilering eller förstärka stereotypier i exempel.

Att utsättas för eller bevittna hatretorik kan väcka starka känslor. Det är viktigt att man känner igen dessa känslor, så att man kan hantera situationen och visa respekt för andra trots känslorna.

Vid hatretorik har en person valts ut som offer på grund av en viss egenskap som kan ses utanpå eller som gärningsmannen känner till, eller en viss åsikt. Detta ökar offrets rädsla för att hen ska väljas till offer på nytt. (Jauhola et al. 2022, 9.)

Vilka följder har hatretorik?

Hatretorik kan rubba upplevelsen av trygghet och den psykiska hälsan hos föremålet för hatretoriken och öka upplevelsen av ensamhet (Jauhola et al. 2022, 122).

Hatretorik försämrar självförtroendet att delta i diskussioner eller annat umgänge. Föremålet för hatretoriken kan börja undvika vissa fysiska miljöer eller nätmiljöer. Att möta hatretorik kan orsaka en upplevelse av utanförskap och utsiktslöshet.

Hatretorik kan påverka arbetet eller studierna och försämra förtroendet för människor i ens närhet. En yrkesutbildad persons uppgift är att erbjuda en trygg miljö för alla.

Hatretorik förnekar personens människovärde och ställning som en jämlik medlem i samhället. Hatretorik orsakar obalans mellan människors och grupper maktpositioner.

Vilka följder har hatretorik?

Hatretorik ökar
motsättningen mellan
”vi och dom” och
avståndet grupper
emellan.

Hatretorik påverkar
1. föremålet för hatretoriken,
2. personen som gör sig skyldig
till hatretoriken och
3. hela gemenskapen.

**Att ingripa i hatretorik är ett sätt att förebygga
uppkomsten av negativa fenomen** (till exempel
konflikter grupper emellan som kan urarta i våld).

I värsta fall kan man genom hatretorik berättiga
eller motivera användning av våld. En person kan
bidra till att fenomenen utvidgas till hela gruppen
och det kan vara svårt att motarbeta det i grupper.
**Därför är det nödvändigt att ingripa i ett tidigt
skede.**

Hur kan hatretorik förebyggas?

1

Skapa en tryggare plats för gemenskapen eller gruppen genom att skapa egna principer för en tryggare plats (se anvisning på Helsingfors stads intranät i källhänvisningarna).

2

Gå igenom verksamhetsmodellen för att ingripa i hatretorik både med yrkesutbildade personer och målgruppen, såsom barn och unga.

3

Förstå att det förekommer hatretorik i sociala medier och vilken roll mediefostran har i förebyggandet av hatretorik.

Hur kan hatretorik förebyggas?

Det är nödvändigt att yrkesutbildade personer betar sig sakligt mot klienterna och andra yrkesutbildade personer – både när personen är närvarande och i övrigt.

Ingrip respektfullt, bestämt och enligt åldersnivå.

Det är tillåtet att vara av olika åsikter men man ska visa respekt för människovärdet.

När du misstänker hatretorik

Helsingfors

Identifiera och ingrip omedelbart när du möter hatretorik.

Man ska ingripa i allt osakligt beteende.

Läs definitionen för hatretorik och om hur hatretorik kommer till uttryck i arbetet.

Reflektera även över dina egna tankemönster och det karakteristiska sättet att tala i arbetsmiljön.

Det är viktigt att omedelbart ingripa i hatretorik.
Frågor som stöd för diskussion på slides 18 och 19.

Om du utsätts för eller bevittnar hatretorik i ditt yrke, se slide 15.

Vid behov kan du skriva ut instruktionerna och hänga upp dem på verksamhetsställets vägg.

När du misstänker hatretorik

Helsingfors

Uppsök vid behov andra tjänster.

Personalen inom småbarnspedagogiken, vid skolan eller läroanstalten – för exempel elev/studerandevården

Socialtjänster (t.ex. barnskyddet och socialjouren)

Hälsovårdstjänster (t.ex. hälsostationerna och Mieppi)

Helsingfors medlingsverksamhet (medling vid brott och tvister)

Organisationer (t.ex. Stationens Barn / gatumedling, RIKU/brottsofferjouren)

Vid behov kan du skriva ut instruktionerna och hänga upp dem på verksamhetsställets vägg.

När du misstänker hatretorik

Helsingfors

Uppsök vid behov andra tjänster.

Polisen

- ▶ Personalen kan ringa polisens offentliga rådgivningstelefon
- ▶ Skolelever, kunder och anhöriga kan ringa polisens offentliga rådgivningstelefon
- ▶ Hatretorik på internet: Nättipsanmälan (är inte en brottsanmälan)

Jämställdhetsombudsmannen, diskrimineringsombudsmannen, möjlighet att klaga

Vid behov kan du skriva ut instruktionerna och hänga upp dem på verksamhetsställets vägg.

När du misstänker hatretorik

Helsingfors

Följ upp situationen.

Att ingripa i hatretorik här och nu avlägsnar inte problemet. Situationen måste följas upp i fortsättningen.

Om det inte blir ett slut på hatretoriken, måste man utreda situationen till exempel genom att konsultera socialtjänsterna eller polisen om följande åtgärd.

Ingrip omedelbart i hatretorik!
Kom ihåg uppföljningen!

Vid behov kan du skriva ut instruktionerna och hänga upp dem på verksamhetsställets vägg.

Hatretorik riktad mot yrkesutbildade personer

Helsingfors

En yrkesutbildad person kan ge uttryck för eller utsättas för hatretorik i sin arbetsroll.

Det är skäl att alltid ingripa i hatretorik som riktar sig mot yrkesutbildade personer på samma sätt som när en serviceanvändare upplever hatretorik.

Berätta för din närmaste chef om situationen.

Kontakta vid behov den person som ansvarar för Hetipurku hos er, om det finns en sådan.

Kontakta vid behov arbetarskyddet.

Kontakta vid behov företagshälsovården.

Yrkesutbildade personer vid Helsingfors stad kan också bekanta sig med följande anvisningar:

- Työsuojelun teemakortti: Maalittaminen (på finska)
- Harmoniskt i Helsingfors-modellen för hantering av olika situationer i en arbetsgemenskap

Ta reda på vilka anvisningar för ingripande i hatretorik som gäller i din arbetsgemenskap.

Hatretorik på nätet

Helsingfors

Merparten av hatretoriken förekommer i nätmiljöer. Näthat utgör ett hot mot en konstruktiv diskussionskultur och till och med mot ett demokratiskt system.

(Jauhola et al. 2022, fri översättning)

Spridning av material som innehåller hatretorik på sociala medieplattformar kan uppfylla ett brottsrekvisit (till exempel hets mot folkgrupp).

I samband med att verksamhetsmodellen utarbetades fick de unga frågan vad hatretorik betyder enligt dem. Största delen av kommentarerna gällde olika former av hatretorik i kanaler i sociala medier. Hatretorik i nätmiljö upplevdes vara den överlägset mest utmanande att ingripa i.

Hatreterik på nätet

Du är ansvarig för vad du delar på nätplattformar. Dela inte material som innehåller hatretorik.

Om du utsätts för eller bevittnar hatretorik på nätet, ta en skärmdump av materialet. Om du misstänker ett brott, kontakta polisen eller gör en polisanmälan.

Osakligt material som du stöter på kan anmälas till polisen via tjänsten Nättips (det rör sig då inte om en egentlig polisanmälan).

Om du upplever hatretorik och behöver samtalsstöd, tala med en trygg person eller kontakta till exempel Sekasin-chatten eller Kristelefonen.

Diskussion med personen som mött hatretorik

Helsingfors

Skapa en lugn
och trygg
diskussionsmiljö.

Ta vid behov ett
arbetspar med i
diskussionen.

Vad hände i situationen?

Hur kändes det i själva situationen och hur känns det nu?

Hur påverkar situationen dig och ditt liv?
Vilka andra påverkas?

Vad behöver du?

Validera, dvs. ta emot berättelsen och godkänn känslan.

Berätta vad hatretorik är och vägled vid behov till stöd.

Anpassat från källan: Miriam Attias: Identitetit, konfliktit ja sovittelu. 18

Diskussion med personen som har gjort sig skyldig till hatretorik

Helsingfors

**Skapa en lugn
och trygg
diskussionsmiljö.**

**Ta vid behov ett
arbetspar med i
diskussionen.**

Vad hände i situationen? Vad eftersträvar du med detta?

Hur kändes det i själva situationen och hur känns det nu?

Kartlägg bakomliggande tankar och orsaker till hatretoriken.

Diskutera hur hatretoriken påverkar föremålet för den.

Vad tänker du göra framöver i motsvarande situationer?

Berätta vad hatretorik är och vägled vid behov till stöd.

Hatbrott

Den finländska lagstiftningen definierar inte separat begreppet hatbrott. Med hatbrott avses ett brott där motivet är fördomar eller fientlighet mot offrets vissa egenskaper (se motiv till hatbrott).

Offret har inte nödvändigtvis egenskapen i fråga, utan det räcker att förövaren förmodar att offret har den. Det kan också hända att förövaren har samma egenskap.

Offret kan bli föremål för gärningen också för att hen står i ett nära förhållande till föremålet för hatbrottet.

Det är inte nödvändigt att definiera om det är fråga om ett hatbrott när man gör en polisanmälan. Polisen utreder om kriterierna uppfylls.

Hatbrott

Helsingfors

Motiven till hatbrott anses vara

- ▶ ras
- ▶ hudfärg
- ▶ härkomst
- ▶ nationellt eller etniskt ursprung
- ▶ kön
- ▶ sexuell läggning
- ▶ religion eller övertygelse
- ▶ funktionsnedsättning
- ▶ annat motiv som är jämförbart med dessa

Dessa är skärpningsgrunder för straff i strafflagen vilka man tar hänsyn till vid definiering av hatbrott.

Lagstiftning

Lagstiftning som främjar jämlikhet och jämställdhet förpliktar yrkesutbildade personer:

- ▶ Grundlagen, till exempel paragraf 6 om jämlikhet
- ▶ Diskrimineringslagen
- ▶ Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (jämställdhetslagen)

ILLUSTRATION TUSSITAIKURIT

Lagstiftning

Helsingfors

Straffbar hatretorik kan riktas mot en människa eller människogrupp. Hatretoriken kan vara straffbar i enlighet med strafflagen när rekvisiten för följande brottsbeteckningar uppfylls:

- ▶ hets mot folkgrupp – förutsätter publicitet
Obs: Brottsbeteckningen uppfylls snabbt vid publicering i sociala medier
- ▶ förföljelse
- ▶ diskriminering
- ▶ olaga hot, då riktas hatretoriken mot en människa eller grupp
- ▶ ärekränkning, då riktas hatretoriken mot en människa
- ▶ brott mot trosfrid

Polisen bedömer hur rekvisiten för brottet uppfylls
– konsultera alltid vid behov.

Hur ingriper man i hatretorik?

Sånt där prat är osakligt, man ska inte kommentera andras egenskaper, yttrandefriheten omfattar inte hatretorik ...

Hur skulle du ingripa i hatretorik?

Det är viktigt att ni diskuterar i er egen gemenskap om hur man ska ingripa i hatretorik.

Olika situationer kan gås igenom med hjälp av exempel och möjliga sätt att ingripa kan diskuteras tillsammans. Se vid behov exempel på sidan 16 i Plan Internationals material Från hatretorik till dialog.

Material till personer som bemöter hatretorik

Helsingfors

Människorättscentret har sammanställt olika källor om yttrandefrihet och hatretorik.

Plan Finland – Från hatretorik till dialog – Undervisningsmaterial för lektioner som behandlar hatretorik är riktat till skolelever från lågstadiet ända till studerande på andra stadiet som stöd för bemötande och behandlande av hatretorik.

Rädda barnen r.f.: Nuorisotyöntekijöiden silmin: Ekstremismi ja vihapuhe Suomessa.

Torjunvihapuhetta.fi är en mångkulturell databank mot rasism.

På Allians webbplats behandlas genom diskussion, videor och artiklar definitionen av hatretorik samt dess påverkan på samhället.

Material till personer som bemöter hatretorik

Helsingfors

Mannerheims Barnskyddsförbund erbjuder information om hatretorik. För yrkesutbildade personer och undervisningspersonal har Mannerheims Barnskyddsförbund dessutom till exempel uppgiftskort för 5–9-klassare för att behandla hatretorik.

Via länken Nättips kan du göra en anmälan om hatretorik eller misstänkt aktivitet på nätet. Anmälan som görs via Nättips är inte en polisanmälan.

Inrikesministeriets och polisens kampanj uppmuntrar unga att fundera på diskussionskulturen i sociala medier och konsekvenserna av hatretorik. Se också videomaterialet.

Stop vihapuheelle!-videon framtagen som ett led i projektet Esbo för alla.

På Setas webbplats finns information om hatbrott och hatretorik (på finska).

Källor

Allians. Vad är hatretorik? WWW-dokumentär:
<https://nuorisoala.fi/palvelut/yhdenvertaisuus/vihapuheen-vastaista-nuorisotyota/vihapuheen-vastaisia-menetelmia-ja-harjoituksia/mita-on-vihapuhe/>

Attias, Miriam 2020. Identiteetit, konfliktit ja sovittelu.
Utgivare: Institutet för hälsa och välfärd, THL.

Helsingfors stad, Helsingfors stadskanslis
'Guide för utarbetande av principer för en tryggare lokal'.

Lagstiftning: <https://finlex.fi/sv/>

Plan International Finland. Från hatretorik till dialog –
undervisningsmaterial för lektioner som behandlar hatretorik.
WWW-dokument: <https://www.gloaalikoulu.net/materiaalit/fran-hatretorik-till-dialog-undervisningsmaterial-for-lektioner-som-handlar-hatretorik/>

Källor

Justitieministeriet 2022 – Laura Jauhola, Jenna Siltala och Kati Nieminen: ”Että puututtaisiin konkreettisesti” – Seurantaselvitys vihapuheesta ja häirinnästä ja niiden vaikutuksista eri vähemmistöryhmiin.

Justitieministeriet 2022. Motiivi ratkaisee – Tunnista ennakkoluulot vihatkojen takana. Publicerat som en del av projektet Osaavat

Utbildningsstyrelsen 2017 red. Satu Elo, Kristina Kaihari, Paula Mattila, Leena Nissilä: Konstruktiv interaktion – Handbok för att stärka den demokratiska delaktigheten samt förebygga hatretorik och våldsbejakande radikalisering.

Statsrådets publikationsserie om utrednings- och forskningsverksamhet 2022 – Tuija Saresma, Reeta Pöyhtäri, Aleksi Knuutila, Heidi Kosonen, Marko Juutinen, Paula Haara, Urho Tulonen, Kaarina Nikunen, Jenita Rauta: Vihapuheen tuottajien ja levittäjien verkostot, toimintamuodot ja motiivit.

Följande material är som stöd till personal om hur hatretorik kan behandlas med målgruppen.

Vad är hatretorik och hur bör man ingripa i den?

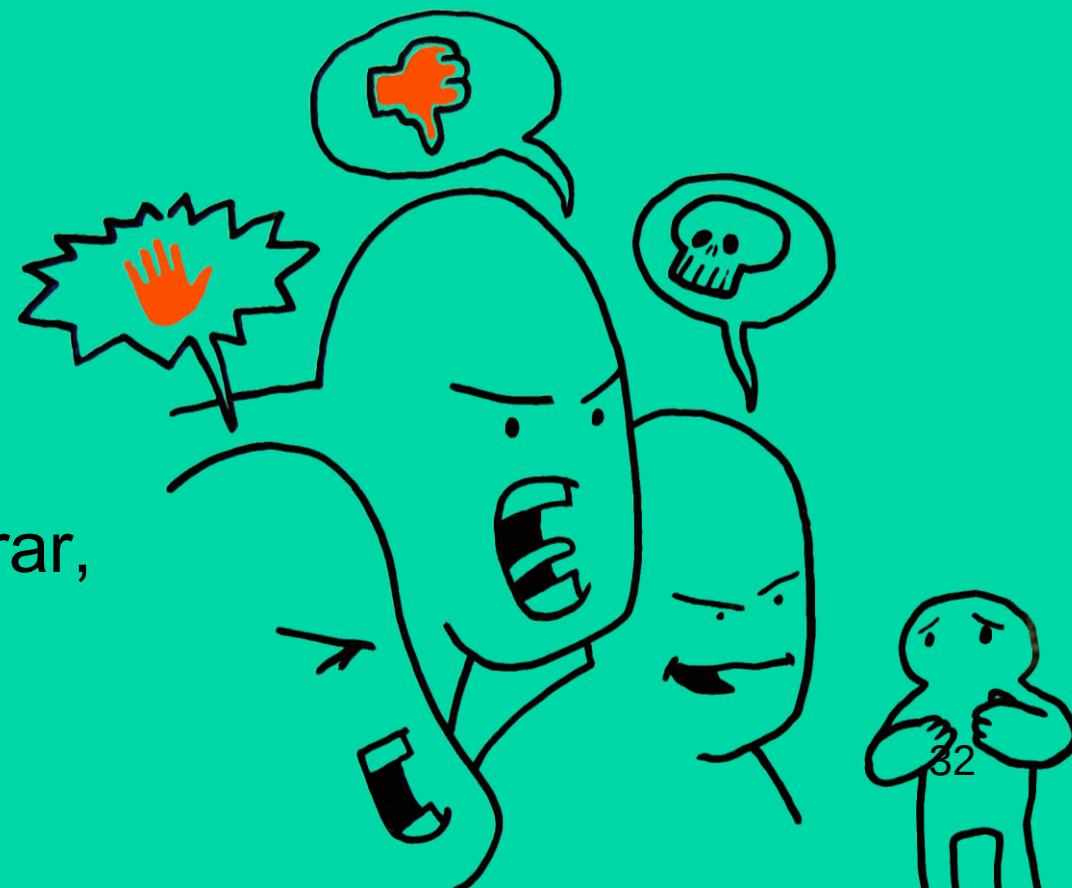
En tryggare diskussionsmiljö!

- ▶ Med respekt
- ▶ Lyssna på andra
- ▶ Inget delas i sociala medier
- ▶ Man får tänka högt
- ▶ Man behöver inte dela med sig av sina tankar eller upplevelser

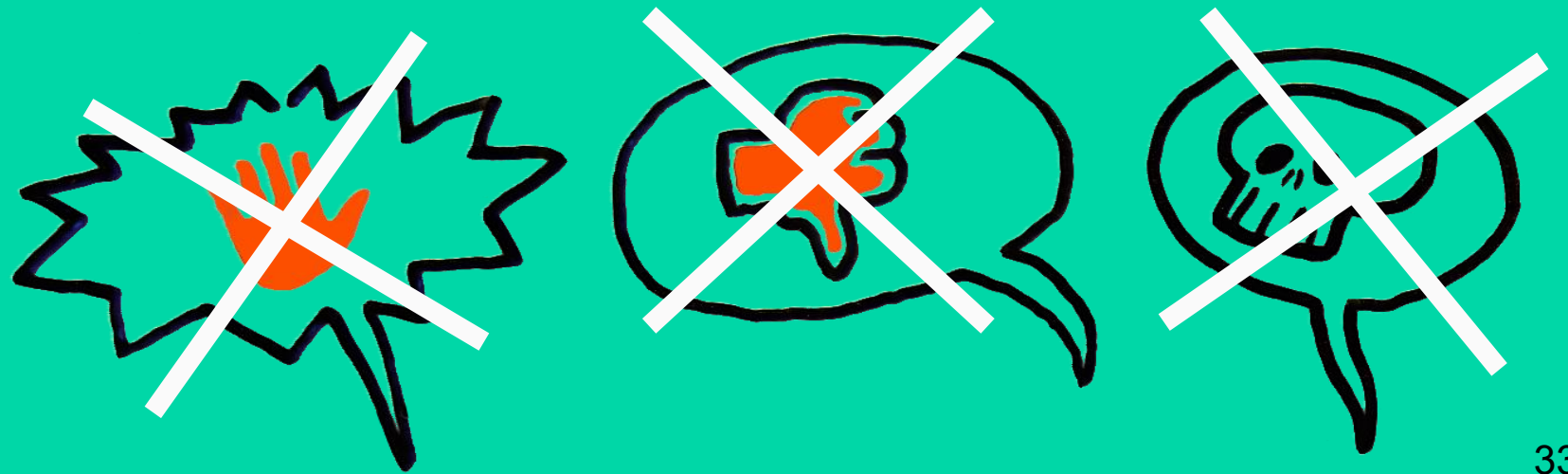
Tänk en stund på en egenskap eller ett särdrag hos dig som orsakar osäkerhet.

Fundera över hur det känns om alla andra också fäster sin uppmärksamhet vid detta: kommenterar, skäller, hånar eller framhäver.

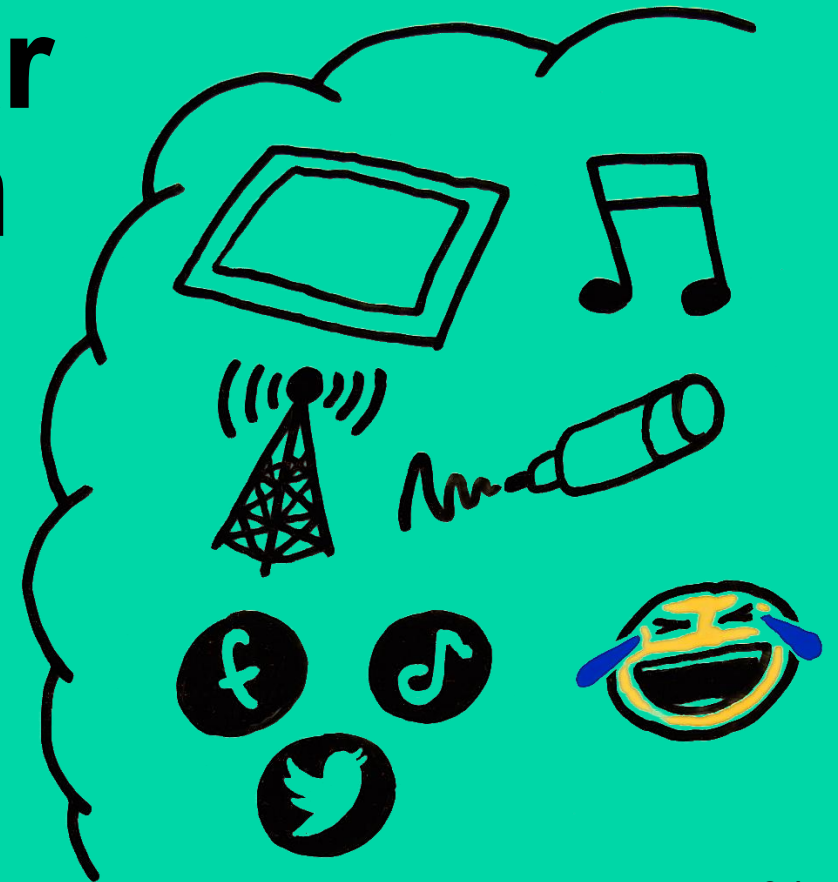

Säg NEJ till hatretorik

▶ Säg NEJ till hatretorik -videon

**Fundera parvis eller
i smågrupper över
situationer där
hatretorik kan
förekomma.**

Fördjupning i ett fall

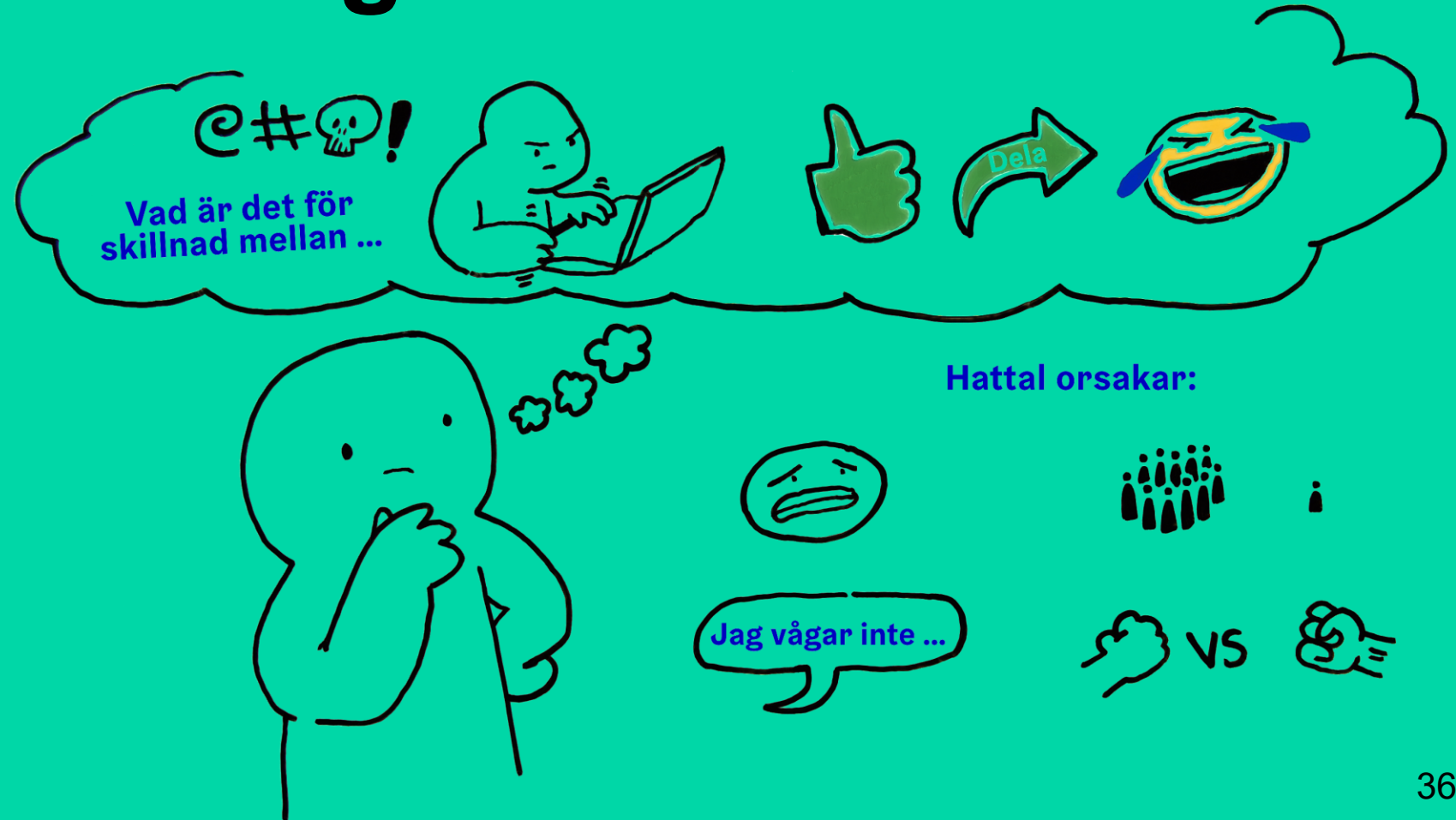
Välj ett fall som ni fördjupar er i.

Fundera

- ▶ Vad hände?
- ▶ Vilka var inblandade (nämna inga namn)?
- ▶ Ingrep man i situationen?
- ▶ Vem borde ha ingripit?
- ▶ Hur skulle situationen kunna undvikas?

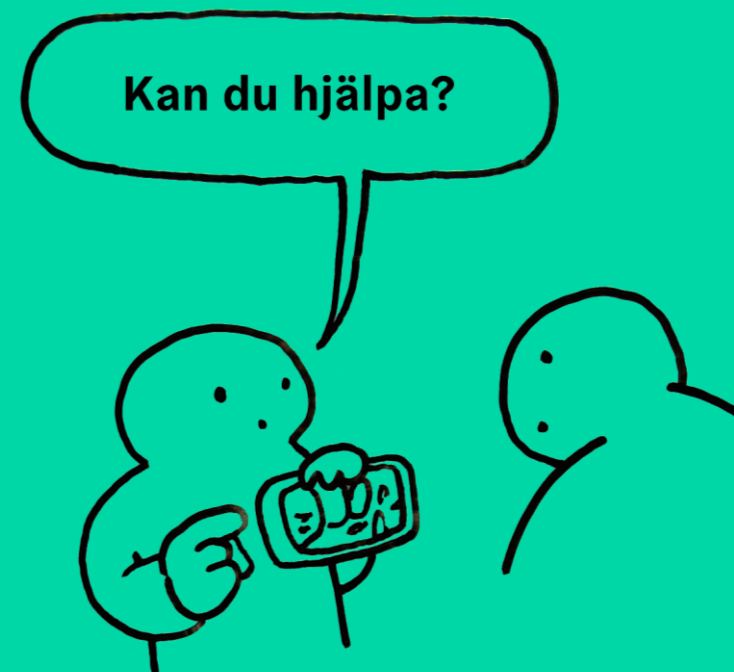
Vi ansvarar själva för vårt eget beteende.

Be om hjälp vid behov.

Hur kan jag ingripa i situationen?

**Säg NEJ
till hatretorik!**

Helsingfors

The logo for Helsingfors, featuring the word "Helsingfors" in a bold, black, sans-serif font, enclosed within a black-outlined speech bubble shape.

Publikationen har tagits fram som en del av Helsingfors stads av finansministeriet finansierade projekt "Ehkäise polarisaatiota ja vahvista turvallisuutta – moniammatillinen yhteistyö Helsingissä". Tack till alla proffs som deltog i att skapa verksamhetsmodellen. Uppdaterad 23.4.2025.